

NOVEMBER/DECEMBER 1979 -

no. 20

Van Haver Tot Gort

Uitgave van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde

Secretariaat : Postbus 2036, 3101 EB Schiedam

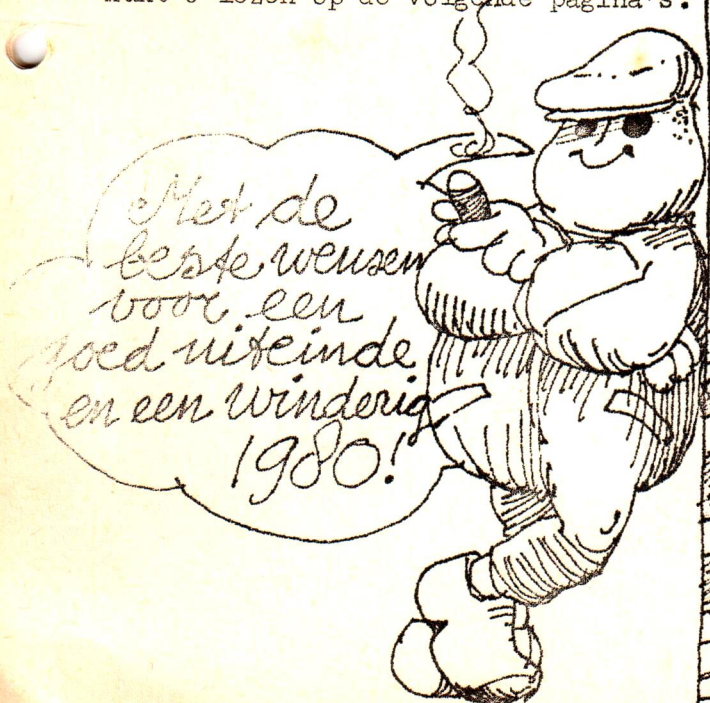
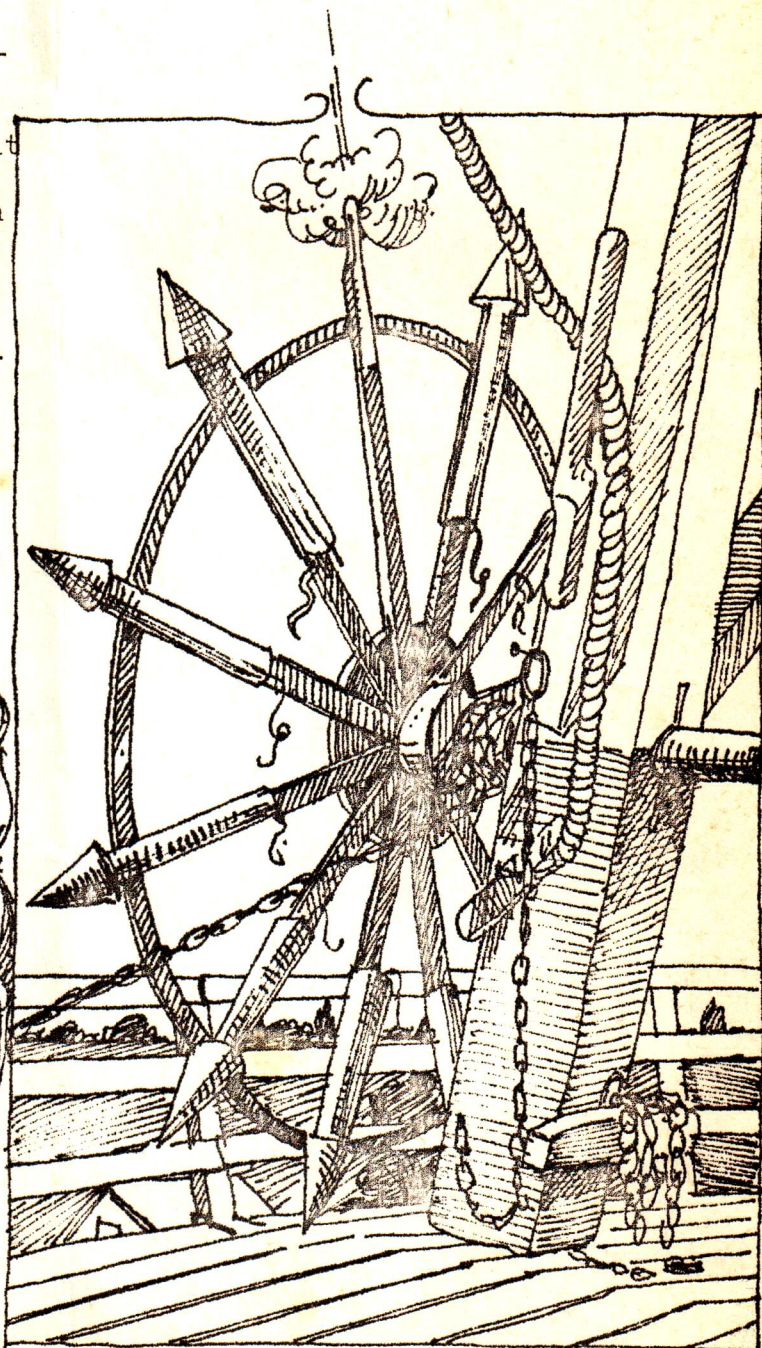
Gironummer : 36 102 63, Landpoortstraat 9, Ravenstein

Redaktieadres : Redactie van Van Haver tot Gort
r/a : Postbus 3036, 3101 EB Schiedam

Al met al toch nog een goed uiteinde dit jaarvoor het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en dus voor de molenaars die bij onze club horen.

Want in dit nummer, dat later dan ooit uitkomt kunnen wij U melden dat onlangs de langverwachte toezegging van de Staatssecretaris binnen kwam dat het SUBSIDIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN rond is!!

We kunnen als Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde nu dus echt aan de slag! Als gevolg daarvan verheugt het ons U tevens te kunnen mededelen dat dit nummer van Van Haver tot Gort het laatste is dat verschijnt....., in deze vorm althans. Hoe dat zit, en wat het nu precies betekent dat we de subsidietoezegging binnen hebben kunt U lezen op de volgende pagina's.

ONTWIKKELING VAN DE KANSEN VAN DE AMBACHTELIJKE KORENMOLENAARS MET STEUN VAN ECONOMISCHE ZAKEN.

AANZIENLIJKE GEDELIJKE BIJDRAGE VOOR 2 JAREN DUREND PROJECT MET MIN OF MEER EENMALIGE AKTIVITEITEN.

Wat houdt het nu precies in, dat bericht van Staatssecretaris Hazekamp aan ons Korenmolenaarsgilde.

Wel, dat een door ons reeds in 1977 ontworpen pakket van activiteiten, dat wij in twee jaar willen uitvoeren om het korenmolenaarsambacht te stimuleren, op een enkel onderdeel na, geheel met geld uit een fonds van het ministerie zullen kunnen uitvoeren!

Het gaat om een totaalbedrag van HONDERDDUIZEND GULDEN.

De financiële details zullen wij hier terzijde laten, onze deelnemers zullen de cijfers, in de vorm van de begroting voor 1980-'81 nog wel onder ogen krijgen. Belangrijk is echter dat we nu het volgende kunnen gaan doen :

- Het voeren van een uitgebreide voorlichtingsactie over de ambachtelijke molenaars, hun molens en hun produkten, via pers, en zo mogelijk radio en T.V.
- Het drukken en verspreiden van voorlichtingsfolders bestemd voor alle ambachtelijke (warme) bakkers in ons land.
- Het drukken en via de molenaars verspreiden van voorlichtingsfolders voor het publiek dat de molens bezoekt en daar voor zelfbakdoeleinden meel gaat kopen.
- Een aantal andere zaken die op hetzelfde vlak liggen.

- Vakdocumentatie.

Het uitgeven van twee delen (van een grotere reeks) van een documentatie over de praktijk en de historie van het korenmolenaarsambacht.

Gedacht wordt om te beginnen met

deel I) over scherpstel, de techniek van het scherpen of billen en over de soorten molenstenen; toegevoegd een aantal historische aspecten.

deel II) over de theoretische achtergronden van het consumptiegenaal. Over de opbouw van de graankorrel, geschikte rassen, de vermalingseisen en het proces in de bakkerij.

De subsidie is bedoeld om de prijs van deze in kleine oplage verschijnende uitgave op een haalbaar niveau te brengen.

- Deelnemerswerving.

Het betreft de vergoeding van kosten verbonden aan een campagne ter uitbreiding van het aantal aangeslotenen bij onze Stichting. De campagne bestaat uit een bijeenkomst van deelnemers, waar de actie moet worden gestart, het bezoeken van niet-deelnemers en de ballotage van nieuw toegetroeden molenaars.

- Nota "De Instandhouding van het Korenmolenaarsambacht op de als cultuurmonumenten beschermde wind- en watermolens".

Hier wordt geld beschikbaar gesteld om de eerste versie (eind '77, begin '78) aan het eind van het project aan te passen en zondig te herschrijven.

- Enquête.

Na afsluiting van het project (tussentijds hebben wij nu al tot een enquête over het jaar '79 besloten) zal een uitvoerige enquête worden gehouden om de situatie van vóór en na de start van het project te kunnen vergelijken.

tenslotte :

VAN HAVER TOT GORT.

Zoals op de voorpagina al gezegd gaat dit blad verdwijnen..... in deze uitvoering, naar..... in het kader van het project zal Van Haver Tot Gort worden omgebouwd tot een maandblad uitgevoerd in offsetdruk, en met de hulp van een professionele eindredacteur-vormgever in elkaar worden gezet.

Vier maal per jaar zal Van Haver Tot Gort de vorm krijgen van een speciaal "Bakkersnummer" en aan een kring van ca. 800 van de meest gerenomeerde ambachtelijke bakkers worden toegezonden. Uiteraard gaat zo'n nummer ook naar de gewone "abonnees" toe!

Binnenkort zal dus de eerste aflevering in de nieuwe vorm in Uw bus rollen. Vandaar dat we deze keer de verhalen waar tekeningen en zelfs foto's bij zouden hebben moeten, maar naar dat eerste nieuwe nummer hebben verschoven.

Dat was het dan in grote lijnen.

U begrijpt dat wij als bestuur en als redactie van dit blaadje buitengewoon verheugd zijn U dit te hebben kunnen mededelen.

De subsidie van Economische Zaken, hoe zat dat nou ook alweer?

Wij hebben in het verleden herhaaldelijk de ontwikkelingen die aan de huidige subsidietoezegging zijn voorafgegaan, in Van Haver tot Gort beschreven.

Maar ook voor ons zelf was niet precies meer duidelijk hoe de gang van zaken was verlopen. Vandaar dat we de hoofdpunten nog maar eens op een rijtje zetten.

- Reeds kort na de officiële oprichting van onze Stichting heeft het bestuur zich in september '76 tot de Staatssecretaris van Economische Zaken (midden en kleinbedrijf) gewend met een verzoek om subsidie.
- Spoedig daarop (16 december '76) heeft de toenmalige voorzitter Fr. Gunnewick samen met de heer A.J. de Koning, die namens "De Hollandsche Molen" als adviseur aan ons bestuur is toegevoegd, een uitvoerig gesprek gehad met staatssecretaris T. Hazekamp en één van zijn ambtenaren.

Daar werd duidelijk dat EZ alleen geld beschikbaar zou stellen voor een project van eenmalige activiteiten en dat tevoren een uitvoerig rapport moest worden opgesteld waarin alle aspecten van kansen en mogelijkheden voor de korenmolenaars op de wind- en watermolens waren behandeld.

- Er werd een summiere schets opgesteld van hoe de inhoud van dat rapport zou moeten zijn samengesteld en dit werd op 25 mei 1977 op het ministerie besproken.

Hierbij was ook aanwezig de directeur van de Rijksnijverheidsdienst, Ir. A.C.

Koutstaal. Deze dienst zou het werkgroepje dat het rapport nu verder moest uitwerken, in bedrijfseconomisch opzicht van advies dienen en terzijde staan.

Na vele tussentijdse contacten met genoemde dienst, met name met hun sonsulenten de heren De Goede en Ir. Hafkamp, kwam eind 1977 het rapport in definitieve versie gereed. In dezelfde periode was ook over "het project" zoveel gepraat en gescheven dat het in duidelijke woorden, en van concrete cijfers voorzien, ter beoordeling voor de bestuursleden beschikbaar was. Het geheel wordt in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 4 februari 1978 besproken en goedgekeurd.

- In maart 1978 werden het project en het rapport met een begeleidende brief aan de Staatssecretaris aangeboden.
- Nadien vindt nog enige briefwisseling en enige gesprekken plaats, met ambtenaren die de staatssecretaris over onze aanvraag moeten adviseren. De bestuursadviseur die dit verzorgt, kan op vele onduidelijkheden antwoord geven en dringt er tegelijk op aan om toch zo spoedig mogelijk tot een uitspraak te komen, omdat anders de activiteiten van het Korenmolenaarsgilde in een totale impasse zullen komen. Helaas blijkt dit niet zo erg te lukken.

- Op 23 april 1979 neemt het bestuur schriftelijk contact op met de staatssecretaris om meer te weten te komen over de stand van zaken. Diverse "rappels" zoals dat in ambtelijke termen heet, volgen en de voorzitter houdt de zaak in vele telefoontjes met het ministerie warm.

- Net op een moment dat het Dagelijks Bestuur zich zat te buigen over verdere bezuinigingen van het toch al bescheiden activiteitenpakket, in de gedachte dat het met **EZ** toch wel niks meer zou worden, kwam, op 5 december 1979 het langverwachte antwoord van de staatssecretaris binnen : nagenoeg het gehele project wordt in zijn oorspronkelijke vorm gesubsidieerd!

Opluchting alom en geluksgevoelens bij de kleine kern uit bestuurs- en adviseurskring, die door onvermoeid schrijven, denken en onderhandelen tot dit uiteindelijke zeer positieve resultaat hebben bijgedragen.

Precies op tijd!

Proficiat, ook voor alle molenaars van ons Korenmolenaarsgilde!!!

1974 - 1979. VIJF JAAR STICHTING MOLEN DE VRIJHEID !

Maandag 5 november was het vijf jaar geleden dat de windkorenmolen "De Vrijheid" in Schiedam voor het eerst na vele jaren weer op de kracht van de wind tarwe maalde voor de bakkerij.

In velerlei opzicht een belangrijke gebeurtenis.

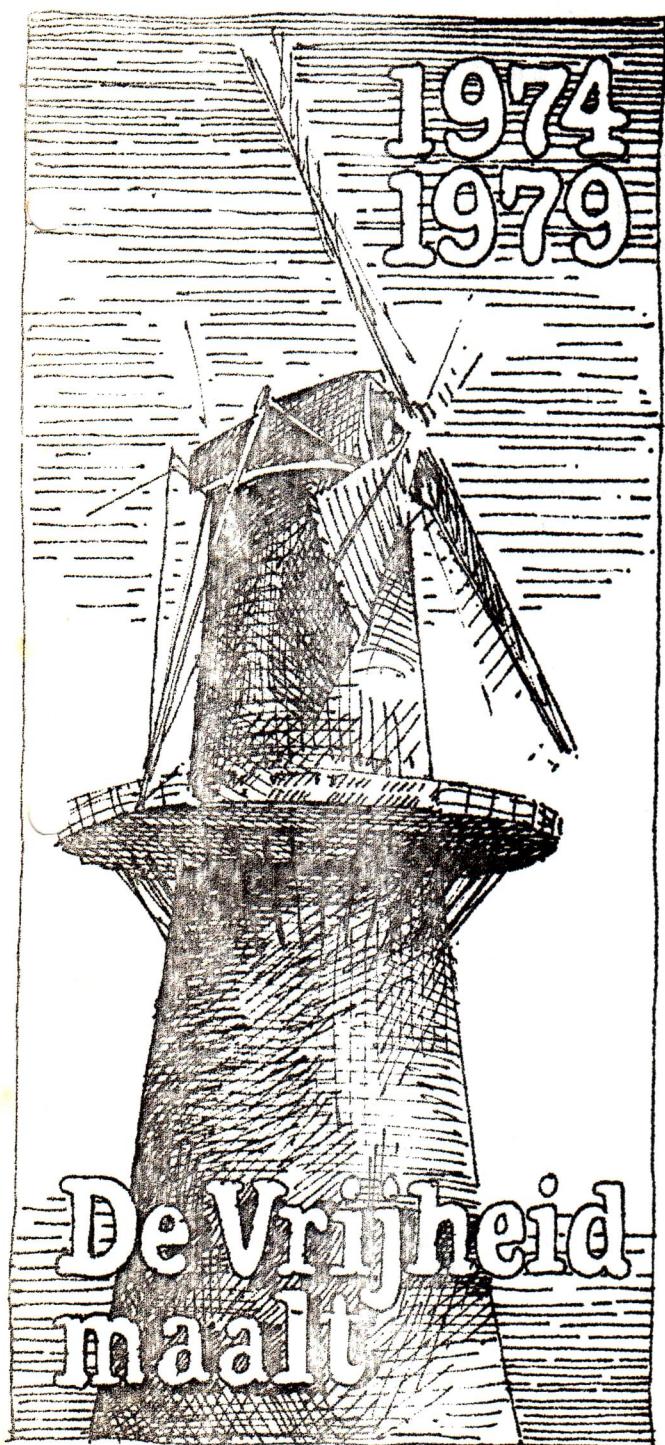
Want sinds de vijfde november 1974 leverde de molen niet alleen bijna drie miljoen kilo molenaarsvolkorenmeel af aan haar vaste klanten, de Echte Bakkers; De Vrijheid kreeg daarnaast meer en meer de funktie van een bedrijvig centrum van waaruit het kleine korenmolenaarswereldje binnen onze landsgrenzen wordt geactiveerd. De Vrijheid is zo'n beetje de kraamkamer geworden van een ambachtelijk korenmolenaarsgilde in Nederland. De Vrijheid staat al een paar jaar model voor menige molen-exploitatie elders in het land. Op De Vrijheid wordt het bewijs geleverd, dat een "antiek" molenaarsbedrijf anno 1980 lonend is te maken en te houden. Van de ervaringen opgedaan op De Vrijheid, profiteren molenaars tot ver buiten Schiedam. De mannen van De Vrijheid delen uit van hun ervaringen - én van hun geestdrift - onder de weinige vakgenoten die er nog zijn. De Vrijheid is de eerste molen uit een reeks van tien, die op dit moment elk windje benutten (en in het geval van één enkele watermolen : de gestage stroom van het water) om voor het gilde van Echte Bakkers broodgraan te malen. En vanuit De Vrijheid,

tenslotte, zal er een eerste aanzet worden gegeven om te komen tot een spoedige oprichting van een Schiedamse molenstichting

Er zijn niet veel molens in Nederland, waar het molenaarsambacht zo nauwgezet in praktijk wordt gebracht als op De Vrijheid en waar dat ambacht bovendien wordt uitgeoefend door een team van jonge molenaars.

Van de huidige molenaars, Rob Batenburg, Rolf Wassens en John van Ham, was overigens alleen de eerste getuige van de hernieuwde start van de molen in 1974, als jongmaatje onder de inmiddels gepensioneerde molenaar Fré Kodde en tegelijkertijd oud-gediende uit de gelederen van de Schiedamse Molenvrijwilligers.

De historie van de Stichting Molen De Vrijheid en die van het molenaarsbedrijf kan niet worden geschreven zonder het werk van deze Schiedamse Molenvrijwilligers en zonder de steun van de gemeente Schiedam en van het Schiedamse bedrijfsleven te noemen. Ook de Lionsclub heeft zich in deze niet onbetuigd gelaten. Uit vertegenwoordigers van al deze groeperingen werd de stichting gevormd. Het bedrijfsleven bracht het merendeel van een bedrijfskapitaal bijeen. De gemeente nam genoegen met een huur van één enkele gulden per jaar. En dankzij de vrijwilligers - de hechte kern van enthousiaste Schiedamse jongeren - werden de restauratie- en inrichtingskosten van de molen niet nog eens veertienduizenden guldens hoger dan ze al waren. Achter dit alles stond het idee (al geformuleerd in 1971 in een revitaliseringsplan, dat in brochurevorm werd uitgegeven), dat het mogelijk moest zijn een stadskorenmolen weer zo in bedrijf te krijgen, dat één of meer molenaars in hun ambacht opnieuw de kost zou(den) kunnen verdienen.

Gebleken is, dat dit plan levensvatbaar was. Gebleken is, dat bakkers wel degelijk het produkt van een op windkracht werkende molen kunnen waarderen en willen kopen. Gebleken is ook, dat het bijna-uitgestorven ambacht van molenaar opnieuw tot leven kan komen en opnieuw overgedragen kan worden op een jonge generatie van molenaars.

Het was de hoogste tijd dat deze injectie werd gegeven.

Nog enige jaren van in-aktiviteit en het was niet meer mogelijk geweest nog ergens in Nederland een vakbekwame molenaar te vinden die van oudsher weet hoe om te gaan met een korenmolen, hoe de stenen te scherpen, hoe een kwaliteit broodgraan te malen waarmee bakkers uit de voeten kunnen en willen.

Toen, vooral dankzij de mensen achter De Vrijheid, in februari 1977 officieel het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde werd gepresenteerd, bleek al dat de meeste vakmolenaars een gemiddelde leeftijd van dik 55 jaar hadden. En dat er van dit "slag" misschien in Nederland nog in totaal vijftig te vinden waren!

Vijftig getuigen van een eeuwenoud bestaan van het molenaarsambacht; niet meer dan vijftig erfgenamen van een schat aan kennis en kunde van en omtrent korenmolens. De bundeling van alle krachten was een laatste mogelijkheid om de bestaande vak-kennis te inventariseren en vooral om het mogelijk te maken dat nieuwe, jonge molenaars nog veel van het vak zouden kunnen opsteken.

Op De Vrijheid, mogen we zeggen, is dit gelukt. In 1974 was het de oude molenaar Kodde die bereid was datgene, wat hij nog van een tientallen jaren oude praktijk wist, in te brengen op de Schiedamse molen, terwijl jongemannen om hem heen zijn kunsten konden afkijken. Gezien het uitstekende resultaat op de molen anno 1979 is het een goede leerschool geweest : een nieuwe generatie bemant de molen op meer dan bevredigende wijze.

Op "De Vrijheid" is men ook in de gelukkige omstandigheid geweest een goed afnamekontraakt te maken met leden van het Echte Bakkersgilde, die in een wijde cirkel om Schiedam heen hun bakkerijen hebben en die van het volkorenmeel van De Vrijheid een speciaal brood bakken, het "Bruin Van De Molen".

Analoog aan de Schiedamse situatie hebben Echte Bakkers elders in het land banden aangeknoopt met molens in Vragender, Olst en Groesbeek, in Poize, Terheyden, Wervershoof, Kerkdriel en Epen en met ingang van komend jaar in Stiens.

Op al deze molens, die stuk voor stuk het voorbeeld van De Vrijheid in Schiedam zijn gevolgd, nemen deze ambachtelijk-werkende bakkers op vergelijkbare basis volkorenmeel en ook andere muldersprodukten af.

Verwonderlijk is de groeiende belangstelling uit de bakkerij - en daarnaast van de kant van particuliere thuisbakkers en baksters - allerm minst : uit het oogpunt van een gezonde voeding (waarin een ruime plaats moet worden ingeruimd voor granen) kan een korenmolen zijn steentje bijdragen door de levering van een natuurlijk verkregen volkorenmeel en van tarwezemelen, gebroken en geplette tarwe, van rogge-meel en vele produkten meer.

Ook in dit opzicht heeft De Vrijheid een voortrekkersrol gespeeld : De Vrijheid levert het hele scala van produkten, die een windkorenmolen maar kan leveren.

Nog een punt : van meetafaan hebben de drijvende krachten achter het "projekt De Vrijheid" het standpunt gehuldigd, dat geen enkele restauratie van een (koren) molen effectief is, als deze niet gekoppeld kan worden aan het wederom in gebruik stellen van de molen als bedrijf. Elk jaar stopt de overheid, door de handen van de Dienst voor de Monumentenzorg, enkele miljoenen guldens in het restaureren en renoveren van molens : stuk voor stuk typisch-Hollandse cultuurmonumenten.

Maar doorgaans volgt na zo'n restauratie geen inbedrijfstelling. Het gevolg is dat na verloop van enige jaren zich opnieuw mankementen gaan voordoen op de molen, die opnieuw voor veel geld moeten worden verholpen. Het is een gebed zonder einde, dat louter gerechtvaardigd wordt uit het idee dat molens als cultuurmonumenten het waard zijn om te worden behouden. Molens als stoffer van het landschap en molens als gedenksteden voor een gestorven ambacht.

Zo moet het niet, dacht men in kringen om De Vrijheid. Een molenrestauratie moet worden gevolgd door aktie. Een werkende molen hoeft niet om de zoveel jaar een nieuwe restauratiebeurt te hebben, doordat de molenaars tijdens het werk voortdurend bezig zijn met kleine verbeteringen aan te brengen en voortdurend ook bezig zijn met het onderhoud. Een geoliede machine loopt niet vast en draaiende wieken raken niet licht in de versukkeling. De toestand waarin De Vrijheid zich op het ogenblik bevindt is er het bewijs van, dat een molen-in-bedrijf een allerbeste voorwaarde is voor optimaal molenbehoud. In die zin kan De Vrijheid alweer als exempel dienen voor het behoud van de Nederlandse korenmolens.....

Om al deze zaken te herdenken heeft het bestuur van de Stichting Molen "De Vrijheid" op zaterdag 17 november j.l. een lustrumfeest gevierd, waarbij een aantal genodigden zich naar Schiedam hebben begeven.

Tijdens het officiële gedeelte was daar ook aanwezig het gehele Dagelijks Bestuur van Uw Korenmolenaarsgilde, om nog eens te onderstrepen welk een belangrijke rol het tot standkomen van dit molenaarsbedrijf in Schiedam, voor onze organisatie van ambachtelijke korenmolenaars heeft betekend. Wat dat betreft kunnen wij iedere lezer van ons blad van harte aanbevelen het boekje "1974-1979 De Vrijheid maalt" te bestellen en te lezen!

Over de ontvangst zelf en de vele gesproken woorden kunnen we verwijzen naar de uitvoerige reportage die daarover in "De Molenaar" (blz. 1524 en 1226 nr. 1979/48 (28 november) heeft gestaan. Ook "De Belgische Molenaar" heeft aan dit unieke molenaarsbedrijf aandacht besteed.

Daarom besluiten we met de wens dat de goede samenwerking tussen "De Vrijheid" en onze Stichting Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde nog jaren mag voortduren en nog vele vruchten mag afwerpen!

Bestelling boekje "1974-1979 "De Vrijheid maalt" door storting f.12,-- op giro nr. 3304864 t.n.v. penningmeester Stichting Molen De Vrijheid, Schiedam.

Boekje + tekeningen, brochure "De Brandersmolens in Schiedam" en alle overige drukwerken, in koper, te bestellen door storting f.22,--.

MALEN MET DE WIND OF MET DE MOTOR, WAT IS HET UITGANGSPUNT?

Een zo op het oog eenvoudige vraag, die echter minder gemakkelijk is te beantwoorden. Vooral niet als het antwoord het officiële standpunt van ons Korenmolenaarsgilde moet weergeven.

Hoewel, vanuit onze doelstellingen gezien lag er in onze grondwet - de statuten, art. 12.5 (zie hieronder) - wel degelijk een duidelijke bepaling over deze zaak. En was in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 12 februari 1977 op basis hiervan een vuistregel ontworpen om de naleving hiervan te kunnen controleren. Toch was er bij verschillende bestuursleden en adviseurs behoefte om nog eens uitvoerig bij deze bepaling stil te staan. Dit naar aanleiding van het feit dat bij enkele bij ons korenmolenaarsgilde aangesloten molenaars, een situatie dreigde te ontstaan die strijdig was met hetgeen in de statuten als uitgangspunt was gesteld. Welnu, het Dagelijks Bestuur heeft toen, ter voorbereiding van de discussie in het Algemeen Bestuur een notitie met een aantal gesprekspunten opgesteld. Wij geven die notitie onderstaand in zijn geheel weer :

STICHTING AMBACHTELIJK KORENMOLENAARSGILDE

Discussiestuk behorende bij de agenda voor de vergadering van het Algemeen Bestuur, te houden op 11 oktober 1979.

vraag : moet het bepaalde in art. 12.5 van de Statuten dat "... een eventuele mechanische hulpkracht slechts mag worden gebruikt om in geval van windstilte (gebrek aan water) de produktiecontinuïteit te waarborgen..." in de praktijk uitgewerkt in de vuistregel dat "minstens 60% van de jaarproduktie op wind (water)kracht moet zijn gemalen..."

worden gehandhaafd?

- 1) zo nee : moet deze tekst verdwijnen of moet een soepeler tekst hiervoor in de plaats komen?
- 2) zo ja : hoe kan dan de controle op, en de naleving van deze regel worden bevorderd.

Voordelen van 1) (wijzigen of laten vervallen)

- a) gemakkelijker werkwijze voor de molenaars (bedrijven) met een grote, of groeiende omzet.
- b) grotere produktie op minder arbeidsintensieve wijze te verrichten : aantrekkelijke inkomenssituatie.
- c) het bestuur zal geen problemen krijgen met deelnemers waar deze trend al aanwezig is.

Nadelen van 1) (cq. voordelen van 2))

- a) de minder arbeidsintensieve werkwijze leidt tot een vermindering van de kansen voor jonge enthousiaste leerling en gezelschapmolenaars om ooit eens volledig beroepshalve op een molen een werkkring te kunnen vinden, hetgeen toch een doelstelling van het korenmolenaarsgilde is.
- b) het betekent ook een minder "molen-intensieve" werkwijze. De produktie die men per jaar met één wiekenkruis op windkracht kan maken is aan een bepaalde grens gebonden. Als er meer, wellicht in hoofdzaak met de motor wordt gemalen kan de produktie per molen behoorlijk veel groter worden, hetgeen bij een bepaalde maximale afzet voor molenaarsprodukten (markt) betekent dat er minder molens aan het draaien zullen komen.
- c) het gevaar is aanwezig dat we op den duur onze geloofwaardigheid naar het publiek (= de consument) verliezen. (Waar nu de Consumentenbond met ons verheugd is dat een strijd tegen het valselyk gebruik van het windmolen-symbool in de reclame van de grote meelindustrie, door ons gewonnen is, zo kan diezelfde consumentenbond ooit misschien in het geweer komen om het molenaars (boeren) bedrog aan de kaak te stellen).
- d) het gevaar is aanwezig dat de activiteiten van het korenmolenaarsgilde van lieverlee steeds meer uitsluitend zullen worden bepaald door de commerciële belangen behartiging van de bestaande deelnemerskern, hetgeen in de totale doelstelling zoals die in de statuten is omschreven in wezen een middel is om het totale doel : de instandhouding van het korenmolenaarsambacht, te bereiken.